

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2022

Onzorgvuldige en onzuivere wetenschapsbeoefening – deels gegrond deels ongegrond

Vrije Universiteit

1. Onderwerp van de klacht

Kort samengevat stelt klager naar aanleiding van uitingen van beklaagde in de sociale media en een artikel [...], dat er sprake is van onzorgvuldige en onzuivere wetenschap. Klager meent dat beklaagde verschillende normen in de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI) heeft geschonden.

2. Advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit aan het College van Bestuur

1 Procedure

1.1 Ontvangst van de klacht

Op [datum] is bij het College van Bestuur van de Vrije Universiteit (hierna: CvB) een e-mail binnengekomen afkomstig van [klager] en gericht tegen [beklaagde]. De e-mail betreft een klacht rond een vermoeden van schending van de wetenschappelijke integriteit. Kort samengevat stelt klager naar aanleiding van uitingen van beklaagde in de sociale media en een artikel [...], dat er sprake is van onzorgvuldige en onzuivere wetenschap. Klager meent dat beklaagde verschillende normen in de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI) heeft geschonden.

Conform vigerende procedures heeft het CvB de klacht onverwijld doorgezonden aan de Commissie Wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc (hierna: de commissie) ter beoordeling van de ontvankelijkheid en eventuele inhoudelijke behandeling. De klacht is op [datum] binnengekomen bij de commissie. Een afschrift van de klacht is bijgevoegd als *Bijlage 1* bij dit adviesrapport.

1.2 Ontvankelijkheid van de klacht

De commissie heeft op [datum] separaat aan klager en beklaagde de ontvangst van de klacht bevestigd, daarbij gemeld dat zij de ingediende klacht had getoetst aan het bepaalde in de Klachtenregeling wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc uit 2016 (hierna: de Klachtenregeling) en dat de klacht ontvankelijk was. Tevens heeft de commissie in deze ontvangstbevestiging kenbaar gemaakt dat op het vervolg van de procedure de Klachtenregeling van toepassing is. Klager en beklaagde hebben ieder een afschrift van zowel de klacht als de Klachtenregeling ontvangen.

1.3 Schriftelijke ronde

Klager heeft op [datum] een aanvulling op de klacht aangeleverd. Het afschrift hiervan is bijgevoegd als *Bijlage 2* bij dit adviesrapport. Twee bijlagen bij deze aanvulling zijn bijgevoegd als *Bijlage 3* en *Bijlage 4* bij dit adviesrapport. De aanvulling op de klacht inclusief de twee bijlagen is op [datum] met beklaagde gedeeld. Klager heeft voorts op [datum] een aanvulling op de klacht aangeleverd. Het afschrift hiervan is bijgevoegd als *Bijlage 5* bij dit adviesrapport. Deze aanvulling op de klacht is op [datum] met beklaagde gedeeld.

Universiteiten van Nederland

Beklaagde heeft op [datum] zijn verweer op de klacht aangeleverd. Het afschrift hiervan is bijgevoegd als *Bijlage 6* bij dit adviesrapport. Het verweer is op [datum] met klager gedeeld.

Omdat de klacht en het verweer van beklaagde geen vragen oproepen, heeft de commissie besloten om de klacht schriftelijk af te handelen en geen hoorzittingen te organiseren.

De commissie heeft beklaagde en klager separaat op [datum] resp. [datum] geïnformeerd dat de schriftelijke ronde gesloten werd en dat de commissie op basis van de bevindingen uit de schriftelijke ronde het houden van hoorzittingen niet noodzakelijk achtte.

1.4 Concept adviesrapport

Het concept-adviesrapport [kenmerk] is op [datum] aan klager en beklaagde verzonden ter controle van eventuele feitelijke onjuistheden met als deadline [datum].

Klager heeft aanleiding gezien een correctie op het adviesrapport in te sturen. Het betrof een feitelijke onjuistheid in paragraaf 3.1, die de commissie heeft hersteld. De overige onderdelen van de reacties van partijen waren inhoudelijk van aard. De reacties van partijen zijn over en weer met elkaar gedeeld.

2 Kader

Op deze klacht is de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI) van toepassing, die op 1 oktober 2018 in werking is getreden.

3 Beoordeling van de klacht

3.1 Inleiding

Klager heeft zijn klacht ingediend naar aanleiding van een aantal uitlatingen van beklaagde in de sociale media en een artikel [...]. Klager stelt dat beklaagde in strijd met verschillende in de NGWI genoemde normen heeft gehandeld. Klager bekritiseert onder meer de wetenschappelijke kwaliteit van zowel beklaagde als enkele coauteurs. Tevens stelt hij dat beklaagde onvoldoende onafhankelijk is en onvoldoende verwijst naar andere publicaties en zijn nevenwerkzaamheden. Voorts bekritiseert klager het gebruik van preprints door beklaagde.

Beklaagde stelt dat klager onvoldoende duiding geeft aan zowel de uitlatingen van beklaagde in de klacht, als de vermeende schendingen van normen in de NGWI. Voorts geeft hij aan dat klager een onterecht waardeoordeel velt over zowel de door hemzelf geraadpleegde bronnen als over de co-auteurs van beklaagde en dat klager ten onrechte verantwoordelijkheid aan beklaagde toerekent voor de opvattingen van co-auteurs. Daarnaast geeft hij aan dat er geen verplichting bestaat rond vermelding van gegevens over nevenwerkzaamheden bij betreffende publicatie. Voorts stelt hij dat de door klager aangevoerde discussie over het artikel in principe inhoudelijk van aard is en niet met integriteit van doen heeft. Ook stelt hij dat klager het wetenschappelijke betoog onjuist interpreteert.

De commissie onderscheidt 16 klachtonderdelen en adresseert in de behandeling van deze onderdelen zowel de gestelde schendingen als het verweer van beklaagde.

3.2 De klachtonderdelen

Klachtonderdeel 1

Klager stelt dat uit diverse door hem genoemde tweets en discussielijnen kan worden afgeleid dat er meer dan gerede vermoedens zijn om te kunnen stellen dat beklaagde zich in ieder geval bij een recente publicatie en bij uitingen hierover niet heeft gehouden aan een of meer van de principes van hoofdstuk 2 van de NGWI en aan een of meer van de daaruit voortvloeiende normen in hoofdstuk 3 van de NGWI.

Beklaagde stelt de op Twitter en andere kanalen verschenen berichten niet te kennen en ook niet te weten aan welke onderdelen van de gedragscode hij zich niet zou hebben gehouden.

De commissie stelt vast dat de door klager aangevoerde vindplaatsen betrekking hebben op meningen die derden geven over de publicatie en daarop betrekking hebbende uitlatingen van beklaagde. Deze vindplaatsen kunnen niet dienen om een klacht over een schending van wetenschappelijke integriteit te onderbouwen.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 2

Klager voert aan dat beklaagde bij de publicatie een samenwerkingsverband is aangegaan met [naam coauteur] en [naam coauteur]. Deze twee auteurs worden volgens klager omschreven als charlatans, pseudowetenschappers en wetenschappelijke warhoofden. In dat kader voert klager diverse bronnen aan. Klager stelt dat deze samenwerking minimaal op (zeer) gespannen voet staat met norm 15 van de NGWI:

“Ga gezamenlijk onderzoek met een onderzoekspartner, die niet behoort tot een instelling die deze code of een vergelijkbare code heeft onderschreven, uitsluitend aan als voldoende vertrouwen bestaat dat het eigen aandeel van het onderzoek kan worden uitgevoerd overeenkomstig deze code en de gezamenlijke producten zullen beantwoorden aan algemeen aanvaarde principes van wetenschappelijke integriteit.”

Beklaagde stelt dat de betiteling van zijn coauteurs uit de omgeving van klager komt en smaad en laster is. Naar de mening van beklaagde zijn de coauteurs goede wetenschappers.

Naar de mening van de commissie veronderstelt klager blijkbaar dat de door hem genoemde publicatie niet voldoet aan algemeen aanvaarde principes van wetenschappelijke integriteit en dat beklaagde het in de norm bedoelde vertrouwen niet mocht hebben. Hij voert daartoe echter geen argumenten aan.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 3

Daarnaast stelt klager dat op [...] een inhoudelijk weerwoord is verschenen naar aanleiding van [...]. Ook hier zijn er volgens klager meer dan gerede vermoedens dat beklaagde zich niet heeft gehouden aan 1 of meer van de principes van hoofdstuk 2 van de NGWI en aan 1 of meer van de daaruit voortvloeiende normen.

Beklaagde geeft aan dat [bron] op iedereen scheldt die het niet met hem eens is. Hij is van mening dat deze persoon niet serieus genomen kan worden.

De commissie stelt vast dat in de op bovengenoemde website verschenen bijdrage op geen enkele wijze wordt beargumenteerd waarom beklagde de wetenschappelijke integriteit zou hebben geschonden.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 4

Verder stelt klager dat beklagde een [...] is.

Beklaagde constateert dat klager deze beschuldigingen niet onderbouwt en betwist overigens de relevantie.

De commissie vindt dat deze beschuldigingen geen betrekking hebben op een schending van de wetenschappelijke integriteit, wat er verder ook van zij.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 5

Klager wijst erop dat de publicatie slechts één verwijzing bevat naar een andere studie. Dat is naar zijn mening erg weinig, zeker voor een vakgebied waar erg veel over is gepubliceerd. Daarnaast wordt in de inleiding van de publicatie naar geen enkele andere studie verwezen. Klager is van mening dat dit niet de manier is hoe (een inleiding van) een wetenschappelijk betoog wordt opgezet. Klager verwijst naar de normen 6, 16, 17, en 34 van de NGWI.

Beklaagde geeft aan geen enkel steekhoudend argument in dit klachtonderdeel te zien. De publicatie is een voorlopige rapportage van een onderzoek. Beklaagde stelt een veel uitgebreidere rapportage voor te bereiden. [...] hebben volgens hem overigens de neiging om alleen te refereren aan artikelen als dat echt nodig is.

De commissie constateert dat dit klachtonderdeel betrekking heeft op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicatie en niet op schendingen van de wetenschappelijke integriteit.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 6

Klager geeft aan dat de enige verwijzing in de publicatie betrekking heeft op een preprint op [...]. Hij stelt dat minimaal één van de auteurs, te weten [naam coauteur], een [...] is. Het is volgens hem alom bekend dat [...]. Naar de mening van klager moeten serieuze wetenschappers die zijn verbonden aan de VU geen bronnen van [...] gebruiken om hun visie te onderbouwen. Verder verwijst klager naar de NGWI.

Beklaagde stelt niet verantwoordelijk te zijn voor de privé-opvattingen van auteurs van manuscripten waar hij naar verwijst. Één van de auteurs, [naam auteur], kent hij al jaren omdat zij beide in [...] werkzaam zijn.

De commissie stelt vast dat met de verwijzing naar de preprint op [...] geen norm van wetenschappelijke integriteit is geschonden.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 7

Klager geeft aan dat nergens in de preprint iets staat te lezen over de hoedanigheden van de auteurs, over hun affiliaties, over 'funding', over 'competing interests' etc. Er staat volgens hem zelfs geen jaartal, laat staan een datum van publicatie, in de preprint. Hij duidt dit aan als buitengewoon ondermaats dan wel amateuristisch. Daarnaast is ook sprake van strijd met de principes 'zorgvuldigheid', 'eerlijkheid' en 'transparantie'.

Beklaagde stelt dat een datum van publicatie is vermeld. De overige gegevens hadden er naar zijn mening best bij gekund, maar daartoe bestaat geen verplichting.

De commissie stelt vast dat het voor de toepasselijkheid van normen van wetenschappelijke integriteit niet uitmaakt op welk medium een wetenschappelijke publicatie verschijnt en ook niet of deze als preprint of als definitief bedoeld is.

In het verband van de klacht is norm 44 NGWI relevant:

“Wees open en volledig over de rol van externe belanghebbenden, opdrachtgevers, financiers, mogelijke belangenconflicten en relevante nevenwerkzaamheden.”

Naar de mening van de commissie kan een open en volledige behandeling inhouden de constatering dat de op deze aspecten betrekking hebbende vragen negatief moeten worden beantwoord.

In de publicatie is geen passage opgenomen waarin aan de hiervoor vermelde aspecten aandacht wordt besteed. Beklaagde heeft daarom norm 44 NGWI geschonden.

Dit klachtonderdeel is gegrond.

Klachtonderdeel 8

Klager is van mening dat serieuze onderzoekers manuscripten publiceren op preprintservers als bijvoorbeeld [...]. Charlatans, warhoofden en andere pseudowetenschappers, zo stelt hij, gebruiken in toenemende mate de preprint-functie van [...] om hun onwetenschappelijke schrijfsels de wereld in te slingeren. Klager wil daarmee niet betogen dat er geen uitmuntende en wetenschappelijk zeer doortimmerde stukken als preprint op [...] staan. Hij wil er alleen maar mee betogen dat van beklagde meer verwacht kan worden, zeker gezien zijn achtergrond / verleden.

Beklaagde stelt blij te zijn te vernemen dat klager veel van hem verwacht. Hij geeft aan dat [discipline] al sinds 1992 hun preprints op een speciale site publiceren [...]. Voor het onderhavige artikel kozen de

auteurs liever voor [...], dat een gelijksoortige functie vervult, maar door een breder publiek gelezen wordt dan alleen [...].

De commissie stelt vast dat er geen norm van wetenschappelijke integriteit is die zich verzet tegen publicatie op [...].

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 9

Klager rekent beklagde zwaar aan dat hij bij deze publicatie op [...] norm 18 NGWI niet strikt heeft gevolgd:

“Vermijd dat de keuze van de onderzoeksmethode, de data-analyse, de beoordeling van de resultaten en de weging van mogelijke verklaringen worden bepaald door buiten-wetenschappelijke belangen, argumenten of voorkeuren (bijvoorbeeld commerciële of politieke)”.

Dit heeft volgens klager direct te maken met het principe 'onafhankelijkheid'.

Beklaagde weerlegt dat hij de norm niet zou hebben gevolgd.

De commissie constateert dat norm 18 een onderzoeker verbiedt om zich door belangen, argumenten of voorkeuren te laten leiden die geen verband houden met wetenschappelijke oordeelsvorming. Beklaagde heeft deze norm niet geschonden.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 10

Klager stelt dat medeauteur [naam coauteur] zeer actief is in [...]. Het [...] verspreidt volgens hem grote hoeveelheden zeer gevaarlijke desinformatie over [...]. Hij formuleert het met andere woorden: enerzijds is het erg schadelijk voor de goede naam van de VU dat beklagde met zo iemand in formeel verband samenwerkt, anderzijds kan het volgens hem ook helemaal niet, omdat het in strijd zou zijn met punt 15 van de Gedragscode in Hoofdstuk 3 (klager verwijst hierbij ook naar punt 8 in Hoofdstuk 1). [...] zal namelijk zijn werkwijze niet aanpassen, wat ook geldt voor [...], zo is klager van mening.

Volgens beklagde is het [...]. Hun visie op [...] spreekt beklagde aan [...]. Beklaagde geeft aan in de klacht opnieuw beschuldigingen aan het adres van [naam coauteur] en [naam coauteur] te zien. Hij vindt het een schande dat deze beschuldigingen worden geuit en dat hij zich daartegen moet verweren. Het gaat naar zijn mening om laster en smaad.

De commissie heeft bij klachtonderdeel 2 al geconstateerd dat norm 15 in dit geval niet van toepassing is.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 11

Klager heeft verder twijfels over de oprechtheid van beklagdes samenwerkingspartner [naam] (medeauteur van [...]). Een korte blik op een gearchiveerde versie van zijn recente tweets laat naar de mening

van klager bijvoorbeeld zien dat hij tweets retweet van [...]. Opnieuw gaat het volgens klager over norm 15 en punt 8 in hoofdstuk 1 NGWI.

Beklaagde stelt dat de beschuldigingen aan het adres van [naam] eveneens laster zijn. Hij is naar de mening van beklagde een gereputeerde wetenschapper. Om een idee te geven van deze reputatie, geeft beklagde aan dat [...]

De commissie heeft hiervoor al geconstateerd dat norm 15 in dit geval niet van toepassing is.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 12

Klager vraagt zich af wat de bron is van een uitspraak in het artikel [...]. Is dat wellicht het manuscript van klager, zoals verschenen op [...], zo wil klager weten. Klager vraagt verder waarom beklagde in dit stuk geen aandacht heeft besteed aan de inhoudelijke kritiek die er toen al was op zijn manuscript op [...]. Klager verwijst naar de NGWI.

Beklaagde brengt naar voren dat hij in het artikel [...] slechts schreef dat [...].

De commissie ziet niet in welke norm uit de NGWI in dit geval geschonden is.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 13

Klager brengt naar voren dat de discussie van het manuscript van beklagde niet veel beter is dan de inleiding. Hij vermoedt dat de discussie zelfs nog veel slechter is. De enige bron is volgens hem het eerder genoemde manuscript van [...]. De bron wordt naar zijn mening ingezet om de onwetenschappelijke visie van de drie auteurs te pushen. Klager verwijst naar [...] en de NGWI. Klager wijst er op dat in de discussie ook staat: [...]. Een bron wordt niet aangegeven. Klager vraagt zich af wat dit nu weer is, of dat het gaat om de troep die [...]. Klager vindt dat in de NGWI allerlei punten staan op grond waarvan beklagde had moeten weten dat hij niet zomaar zonder enige bronvermelding dit soort informatie in een wetenschappelijk artikel kan proppen.

Samenvattend stelt klager dat de discussie zodanig is opgezet dat de auteurs er hun buitenwetenschappelijke / politieke agenda mee kunnen pushen. Dit is volgens klager in strijd met het principe 'Onafhankelijkheid'. Het is naar de mening van klager nog veel erger, want beklagde is verplicht om te handelen conform het principe 'Verantwoordelijkheid'. Het pushen van [...] via een artikel [...] en via een manuscript [...] is volkomen in strijd met dit principe, zo stelt klager.

Beklaagde brengt naar voren dat [...] ingewikkeld is om te begrijpen. Het is naar zijn mening duidelijk dat klager hierin geen expertise heeft. Naast objectief bewijs speelt ook een oorspronkelijke overtuiging een rol, zo stelt hij, en dat laat zien dat wetenschap nooit helemaal waardenvrij kan zijn. Beklaagde merkt op dat hij wordt beschuldigd van [...], maar dat hij die niet heeft. Hij zegt wel te staan voor openheid en

transparantie. De overheid weigert volgens hem om cruciale gegevens vrij te geven waarmee we zouden kunnen uitzoeken of het zo is [...] dat [...]. Beklaagde brengt naar voren dat zijn preprint, en zijn bemoeienis met [...], hebben geleid tot een onderzoek, dat belangrijk is [...]. Beklaagde denkt daarom dat hij met zijn publicatie de wetenschap juist een grote dienst heeft bewezen. Ook als zou blijken dat [...]. Dat is volgens beklagde juist zijn academische plicht [...]. Een moeilijke plicht, juist vanwege [...]. In tegenstelling tot wat klager beweert, is er naar de mening van beklagde geen enkele wetenschappelijke aanwijzing dat [...]. Beklaagde stelt dat klager denkt het antwoord al te weten, maar dat dit niet voor hem zelf geldt.

De commissie is van mening dat dit klachtonderdeel betrekking heeft op de wetenschappelijke kwaliteit van het artikel en niet op een schending van de wetenschappelijke integriteit.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 15

Naar de mening van klager blijkt uit punt 2 en punt 3 van Hoofdstuk 1 van de NGWI duidelijk dat beklagde zich er niet op kan beroepen dat het artikel [...] en de publicatie [...] niet zouden vallen onder de reikwijdte van de NGWI. Voor de goede orde merkt klager op dat hij geen [...] is. Hij gaat daarom niet (uitgebreid) in op inhoudelijke kritiekpunten vanuit die werkvelden op de stukken van beklagde. Hij stelt wel begrepen te hebben dat ook anderen hun inhoudelijke kritiek over deze kwestie bij het CvB hebben neergelegd.

Beklaagde gaat niet specifiek in op dit klachtonderdeel, maar merkt wel op dat klager bevestigt dat hij in contact is met “anderen” die “hun inhoudelijke kritiek over deze kwestie bij het CvB hebben neergelegd”. Dat bevestigt zijn vermoeden van een georkestreerde aanval met geen ander doel dan hem te intimideren. Volgens beklagde heeft klager dat namelijk ook bij veel andere mensen die hij kent gedaan, op precies dezelfde wijze.

De commissie constateert dat beklagde niet heeft gesteld dat op de hier genoemde publicaties de NGWI niet van toepassing is. Ook de commissie acht de NGWI van toepassing, maar ziet geen schending van de wetenschappelijk integriteit. Voor het overige is dit klachtonderdeel niet relevant in het licht van de wetenschappelijke integriteit.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 16

Klager heeft verder nog opgemerkt dat beklagde niet op het standpunt kan gaan staan dat beide publicaties niets met de VU te maken hebben dan wel met zijn aanstelling [...] bij de VU. Klager ondersteunt dit standpunt met een aantal argumenten.

Beklaagde heeft gesteld niet te betwisten dat de publicaties zijn geschreven in het kader van zijn aanstelling [...] bij de VU.

De commissie heeft kennis genomen van deze standpunten.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

4. Conclusie

De klacht is ongegrond, met uitzondering van klachtonderdeel 7. Beklaagde heeft norm 44 NGWI geschonden, door in het manuscript geen passage op te nemen waarin aandacht wordt besteed aan de eventuele rol van externe belanghebbenden, opdrachtgevers, financiers, mogelijke belangenconflicten en relevante nevenwerkzaamheden.

Norm 44 wordt in de NGWI genoemd in par. 5.2, A, onder 2. Daar staat vermeld dat het van de uitkomst van de weging met behulp van de wegingscriteria als opgenomen in de NGWI in par. 5.2, onder C, afhangt of de kwalificatie 'schending van de wetenschappelijke integriteit' op haar plaats is dan wel een minder zware kwalificatie. De commissie ziet de handelwijze van beklagde in het licht van de wegingscriteria als een zeer lichte nalatigheid.

3. Aanvankelijk oordeel College van Bestuur

Het College van Bestuur:

- besluit op 24 mei 2022 ten aanzien van de beoordeling van de klacht van [klager] jegens [beklaagde] van [datum] en [datum] het advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit VU-VUmc (CWI) in zijn geheel over te nemen. Dat betekent dat het CvB besluit de klachtonderdelen 1 t/m 6 en 8 t/m 16 ongegrond te verklaren en klachtonderdeel 7 gegrond te verklaren;
- besluit om ten aanzien van klachtonderdeel 7 geen consequenties te verbinden aan de vastgestelde nalatigheid, gezien de zeer beperkte omvang ervan;
- besluit de klager, de beklagde en de decaan [...] te informeren over dit besluit.

4. LOWI

Op deze zaak is geen LOWI-advies aangevraagd.

5 Definitief oordeel College van Bestuur

Het oordeel van het College van Bestuur werd definitief op 5 juli 2022.